

—науковість (при проведенні аналізу слід керуватися науково обґрунтованими методиками і процедурами).

Побудова аналітичних механізмів комунальних підприємств з урахуванням вказаних теоретичних позицій забезпечить їх високу якість та практичну дієвість у часі. Формування ж ефективного аналітичного забезпечення діяльності комунальних підприємств спричинить піднесення на нових рівень системи управління в цілому.

Література

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>
2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>
3. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/19694/>
4. *Чумаченко М. Г.* Економічний аналіз [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ebk.net.ua/Book/BookEkAnaliz/tablica.htm>
5. *Івахненко В. М.* Курс економічного аналізу [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://studentam.kiev.ua/content/view/676/87/>
6. *Баканов М. И., Шеремет А. Д.* Теория экономического анализа [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/23908/>

Житна І. П., д-р екон. наук, проф.,
зав. кафедрою «Облік і аналіз
господарської діяльності»,

Житний Є. П., канд. екон. наук, доц.
кафедри «Економіка підприємства»,
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля, м. Луганськ

ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сучасні процеси інтеграції світової економіки зумовлюють необхідність у постійному удосконаленню єдиного набору правил, за допомогою яких учасники світових ринків капіталу та інші користувачі інформації повинні приймати обґрунтовані

економічні рішення. Такі рішення ґрунтуються на високоякісній, прозорій і зіставній інформації здатній відображати реальні економічні процеси і сприяти правильному їх тлумаченню. Проте, на сьогодні фінансові звіти включають принципи і процедури, які можуть варіювати від країни до країни і навіть у межах однієї країни, особливо в умовах наявності різних форм власності. Це негативно впливає на здійснення процедур фінансового аналізу, функцій управління і потребує дослідження і засвоєння багатьох нових економічних категорій, притаманних ринковим умовам, подальшого зближення національних стандартів бухгалтерського обліку і Міжнародних стандартів, методичного та законодавчого забезпечення обліково-аналітичної діяльності.

В сучасних умовах функціонування великих і малих фірм будь-якого напрямку господарської діяльності супроводжується бухгалтерським обліком та відповідними фінансовими звітами. Тому саме життя примушує аналізувати фінансовий стан свого підприємства. Завжди є попит на цей вид аналізу, природно, що в економічних дослідженнях пропонуються шляхи його розвитку з урахуванням галузевої специфіки. Так, банківські установи, аналізують фінансовий стан позичальників, контролюють кредитоспроможність останніх, впроваджують методи моніторингу, аналізу, оцінки операційного ризику та вдосконалюють їх відповідно до змін зовнішнього середовища. Фінансові установи головну увагу приділяють досконаленню процедури фінансового аналізу з метою підвищення дієвості антикризових заходів та упередження ймовірного банкрутства підприємств тощо.

Разом з тим, антикризові заходи вимагають подальшого розвитку й інших видів і напрямків економічного аналізу, які пов'язані з концепцією життєвого циклу виробничої системи. В умовах ринкових відносин посилюється значення внутрігосподарського (управлінського) економічного аналізу. Однією із найхарактерніших особливостей цього виду аналізу є те, що з його допомогою повніше виявляються зв'язки між економікою, з однієї сторони, технікою і технологією виробництва, з другої. У зв'язку з цим він по своїй суті є в більшій мірі техніко-економічним аналізом (ТЕА), який має широку інформаційну базу і своїх специфічних суб'єктів аналізу. Його виконують економісти, інженерно-технічні працівники, фахівці органів управління. У процесі такого аналізу досліджуються не тільки організаційно-технічні резерви господарської діяльності, але опрацьову-

ються заходи раціонального використання усіх видів ресурсів на самих ранніх стадіях життєвого циклу виробів і бізнесу загалом. Головними користувачами ТЕА є творці та виробники засобів праці, НДІ та КБ різних галузей промисловості. Проте, сучасний період характеризується кризовими явищами і різким спадом обсягів НІР і ДКР, втратило свої пріоритетні позиції машинобудування.

Згадана тимчасова тенденція, на нашу думку, негативно вплинула на вибір основних напрямків розвитку економічного аналізу. Галузевим стандартом вищої школи за напрямом підготовки «Економіка і підприємництво» не передбачено дисциплінами курсу «Техніко-економічний аналіз», та й у базовому курсі «Економічний аналіз» не розкривається поняття ТЕА. Відбувається поступове витиснення з аналітичної практики терміна «техніко-економічний», у його зміст окремі автори включають поняття, які не мають прямого відношення до техніки. Складається думка, що в умовах ринкових відносин техніко-економічне обґрунтування інноваційних процесів є другорядною задачею.

Як зауважують фахівці, причинами цього є як зовнішні, зокрема вплив перекладної спеціальної літератури, так і внутрішні — спроба надати традиційному економічному аналізу ринкового «забарвлення» [1, с. 220].

Такий підхід порушує комплексність економічного аналізу і стримує всебічне вивчення всіх факторів, що сприяють або перешкоджають підвищенню технічного рівня виробництва, ефективності впровадження нової техніки й технології, удосконаленню системи управління виробничим потенціалом.

Оптимізація витрат фінансових, матеріальних і трудових ресурсів на етапах життєвого циклу виробів і бізнесу загалом є предметом техніко-економічного аналізу.

Результати ТЕА дають можливість вирішити наступні основні завдання:

- правильно вибрати головні напрямки наукових досліджень, проектно-конструкторських розробок і об'єктивно оцінити отримані при цьому результати;
- дати оцінку організації виробничого процесу, праці, рівня техніки й технології, прогресивності виробів;
- оцінити ефективність використання виробничого потенціалу;
- дати порівняльну оцінку виробам за нефінансовими критеріями, які характеризують споживчі властивості: якість, надій-

ність, економічність в експлуатації й впливають на попит і конкурентоспроможність продукції;

— виявити зовнішні й внутрішньогосподарські організаційно-технічні резерви й знайти шляхи їхньої реалізації;

— виробити науково обґрунтовані напрямки інвестування науково-дослідних, конструкторських і технологічних розробок.

Слід зазначити, що багато згаданих завдань вирішуються в господарській практиці. Разом з тим, економічне обґрунтування залишається слабкою ланкою процесу проектування й функціонування техніки.

У 1980-ті роки в промисловості почав активно розвиватися високоефективний метод функціонально-вартісного аналізу (ФВА), який є інструментом оптимізації співвідношень між споживчою вартістю й вартістю шляхом застосування системи досліджень функцій об'єктів, спрямованих на зміну конструкції й пошуку нових способів виконання корисних функцій. Основною метою ФВА на стадії науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт є попередження виникнення зайвих витрат, а на наступних стадіях життєвого циклу — зменшення або повне виключення невиправданих витрат і втрат. Концепція ФВА й життєвого циклу виробу у світовій практиці є основою створення системи управління витратами, що забезпечує оптимізацію співвідношень «витрати—якість» [2].

Таким чином, окрім фінансового, можна виділити багато видів економічного аналізу, серед яких важливим є техніко-економічний аналіз. ТЕА разом з методами ФВА є ефективним важелем ринкової економіки. Результати цього виду аналізу дають змогу формувати уявлення у керівників підприємств яких балансів можна очікувати при здійсненні тих чи тих управлінських рішень, спрямованих на продовження ефективної фази життєвого циклу підприємства чи переходу його на нову фазу розвитку. Такий підхід, на нашу думку, посилить комплексність і дієвість економічного аналізу.

Література

1. Трансформація курсу «Економічний аналіз діяльності підприємства» // Тези доповідей міжнар. наук.-метод. конф. 16—17 травня 2002 р. / Відп. за вип. Л. М. Кіндрацька. — К.: КНЕУ, 2002. — 596 с.
2. Шанк Джон, Говиндараджан Виджей. Стратегическое управление затратами. Пер. с англ. — СПб.: Бизнес Микро, 1999. — С. 20.